

Civilutskottets betänkande 2023/24:CU1

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2024 inom utgiftsområde 18, som uppgår till ca 6,1 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden.

Övriga motionsförslag avstyrks.

I betänkandet finns en reservation (V) och fyra särskilda yttranden (S, V, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:1 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Cirka 20 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Utskottets överväganden.....	7
Bostadspolitiskt mål	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18	9
Statens budget inom utgiftsområde 18	17
Reservation	35
Bostadspolitiskt mål, punkt 1 (V).....	35
Särskilda yttranden	36
1. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 2 (S).....	36
2. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 2 (V)	38
3. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 2 (C)	41
4. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 2 (MP)	43
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	46
Propositionen	46
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	46
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	49
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden.....	51

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Bostadspolitiskt mål

Riksdagen avslår motion

2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation (V)

2. Statens budget inom utgiftsområde 18

a) Anslagen för 2024

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 18 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 18 punkt 2 och avslår motionerna

2023/24:413 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 23,

2023/24:903 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 23,

2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 5, 6, 8–10, 19 och 21,

2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2023/24:2637 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 17,

2023/24:2638 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 10,

2023/24:2639 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1,

2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) och

2023/24:2738 av Alireza Akhondi (C).

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2024 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor,

2. under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 18 punkterna 1 och 3 samt avslår motionerna

2023/24:2637 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 9 och 10 samt

2023/24:2639 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 3.

Stockholm den 7 december 2023

På civilutskottets vägnar

Mikael Eskilandersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mikael Eskilandersson (SD), Jennie Nilsson (S)*, David Josefsson (M), Leif Nysmed (S)*, Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S)*, Lars Beckman (M), Denis Begic (S)*, Martin Westmont (SD), Anna-Belle Strömberg (S)*, Ellen Juntti (M), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C)*, Björn Tidland (SD), Katarina Luhr (MP)*, Jakob Olofsgård (L) och Isabell Mixter (V)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 2, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2023/24:1 i de delar som gäller utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2023/24. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2024 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Utskottet har i ärendet tagit emot en skrivelse från Fritidsodlingens Riksorganisation.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2024 för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik till 6 081 906 000 kronor (prop. 2023/24:1, bet. 2023/24:FiU1, rskr. 2023/24:47). I detta betänkande föreslår civilutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att målet för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet samt regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 18.

Utskottets överväganden

Bostadspolitiskt mål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ett nytt bostadspolitiskt mål. Utskottet anser att det även i fortsättningen bör vara en strävan att det bostadspolitiska målet ska kunna vinna en bred uppslutning i riksdagen.

Jämför reservationen (V).

Bakgrund

Riksdagen godkände hösten 2011 ett nytt bostadspolitiskt mål för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet inom utgiftsområde 18 (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:CU1, rskr. 2011/12:89). Målet har följande lydelse:

Målet för Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Målet för området Bostadsmarknad är även långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:CU1, rskr. 2008/09:116).

Motionen

I partimotion 2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att följande mål bör ersätta det nuvarande bostadspolitiska målet:

Alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska utgå ifrån människors behov, bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekologiskt och socialt hållbar utveckling vara grunden för verksamheten.

Motionärerna anser att det bostadspolitiska mål som finns i dag inte återspeglar de samhällsbehov och utmaningar som finns när det gäller bostadsbyggandet.

Tidigare behandling

När riksdagen godkände det nu gällande målet för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet avsågs även förslag om ett bostadspolitiskt mål med i huvudsak samma lydelse som i den nu aktuella motionen från Vänsterpartiet (bet. 2011/12:CU1). Utskottet har behandlat och avstyrkt motsvarande förslag flera gånger efter det. I betänkande 2014/15:CU1 anförde utskottet bl.a. följande:

Det är angeläget att ett bostadspolitiskt mål som beslutas av riksdagen har ett så brett stöd som möjligt och kan ligga till grund för bedömningar av verksamheten inom utgiftsområdet under en längre tid. En sådan bred samsyn om målet bör vara möjlig att uppnå även om det ibland finns olika uppfattningar om de medel som behöver användas för att hantera olika frågor som gäller villkoren för bostadsmarknaden. Utskottet avstår av detta skäl från att ta ställning till om det är lämpligt att omformulera det nu gällande bostadspolitiska målet inom utgiftsområde 18 enligt förslaget i motionen. Det är naturligt att regeringen ges möjlighet att överväga frågor om bostadspolitikens allmänna inriktning och i detta sammanhang även pröva förutsättningarna för att formulera ett bostadspolitiskt mål som kan vinna en bred uppslutning i riksdagen.

Utskottet vidhöll detta ställningstagande senast förra året i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2023 och avstyrkte därför ett motsvarande motionsförslag som det nu aktuella (bet. 2022/23:CU1). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin ovan redovisade uppfattning. Det bör således även i fortsättningen vara en strävan att det bostadspolitiska målet ska kunna vinna en bred uppslutning i riksdagen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18

Propositionen

Utgiftsområde 18 är uppdelat i två områden: Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet samt Konsumentpolitik. Riksdagen har beslutat om mål för utgiftsområdet.

Området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet

Riksdagsbundet mål

Målet för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteri verksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. För området Bostadsmarknad är målet även långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De resultatindikatorer och bedömningsgrunder som används i denna del av utgiftsområdet är följande:

- antal antagna översiktsplaner
- antal antagna detaljplaner
- handläggningstider inom fastighetsbildningsverksamheten
- antal kommuner som integrerar stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter
- otrygghet vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet
- produktionskostnader för bostäder
- genomsnittlig energiprestanda
- antal färdigställda och påbörjade bostäder i förhållande till befolkningsutvecklingen
- kommunala bedömningar av läget på bostadsmarknaden
- andel hushåll med trångboddhet och ansträngd boendeekonomi

Den sistnämnda indikatorn är ny i årets redovisning. Regeringen anför att den ska komplettera indikatorn kommunala bedömningar av läget på bostadsmarknaden för att åskådliggöra hushåll vars efterfrågan på bostäder inte möts av ett utbud som motsvarar behoven.

Resultatredovisningen har samma struktur som de senaste tre åren. Den är uppdelad i fyra avsnitt där det redovisas resultat med koppling till olika delar av målet. I det första avsnittet, Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling (3.3.1), redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att underlätta bostadsbyggande

och ekonomisk utveckling samt främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser genom samhällsbyggnadsprocessen. I det andra avsnittet, Goda hållbara livsmiljöer (3.3.2), redovisas resultat med koppling till målet om att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö, där en långsiktigt god hushållning med naturresurser främjas. I det tredje avsnittet, Hållbarhet i byggande och förvaltning (3.3.3), redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi inom byggandet. Slutligen, i det fjärde avsnittet, En väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling (3.3.4), redovisas resultat med koppling till den del av målet som handlar om att underlätta bostadsbyggande och ekonomisk utveckling samt till målet om att skapa långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringens bedömning av måluppfyllelsen finns i avsnitt 3.4 och är liksom resultatredovisningen indelad i fyra delavsnitt där regeringen bedömer måluppfyllelsen för de olika delarna av målen. Avsnittet har samma struktur som förra året och följer resultatredovisningens avsnittsuppdelning. I år motsvarar rubrikerna i regeringens bedömning rubrikerna i avsnitten i resultatredovisningen. Rubrikerna ger också information om hur regeringen ser på måluppfyllelsen för de olika delarna av målen.

I ett femte avsnitt, De statliga insatserna har bidragit till måluppfyllelsen av de riksdagsbundna målen (3.4.5), gör regeringen en samlad bedömning av måluppfyllelsen. Regeringen bedömer sammantaget att viktiga åtgärder har bidragit till de övergripande målen inom bostadspolitik. Målen för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är dock inte uppnådda. För en bättre måluppfyllelse är det enligt regeringen angeläget att öka tillgången till byggbar mark och korta ledtiderna inom planering och byggande så att fler hushåll kan få sina bostadsbehov tillgodosedda. Regeringen pekar också på vikten av att uppnå en långsiktig hållbarhet i byggandet med bättre konkurrens och att skapa goda och hållbara livsmiljöer.

Området Konsumentpolitik

Riksdagsbundet mål

Målet för området Konsumentpolitik är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultaten inom denna del av utgiftsområdet bedöms utifrån indikatorer och bedömningsgrunder som avser upprätthållandet av det konsumentskyddande regelverket, tvistlösning utanför domstol, information och vägledning för konsumenterna samt insatser för att främja hållbar konsumtion.

De indikatorer som framför allt används vid resultatbedömningen är följande:

- andelen marknadsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister
- andelen produktsäkerhetsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister
- andelen företag som följt Allmänna reklamationsnämndens rekommendationer
- antalet besökare på konsumentupplysningstjänsten Hallå konsumenters webbplats.

Regeringen anför att det utöver insatserna inom konsumentpolitiken finns många andra faktorer som påverkar situationen på konsumentmarknaderna. Vidare är kvantitativa indikatorer inte alltid ändamålsenliga för att bedöma resultatet. Till grund för regeringens bedömning av resultatet och effekterna av konsumentpolitiken används därför både kvantitativa indikatorer och kvalitativa bedömningsgrunder.

Resultatredovisningen har samma struktur som de senaste tre åren. Redovisningen finns i avsnitt 4.3 och är uppdelad i delavschnitt där regeringen redovisar insatser som har anknytning till olika delar av det konsumentpolitiska målet. I avsnitt 4.3.1 Insatser främjade marknadernas funktionssätt redovisas resultat av Konsumentverkets, Fastighetsmäklarinspektionens och Allmänna reklamationsnämndens verksamhet som bedöms bidra till att upprätthålla det konsumentskyddande regelverket. I avsnitt 4.3.4 Ett väl använt konsumentstöd redovisas dels användningen av Konsumentverkets upplysningstjänst Hallå konsument, dels Konsumentverkets stöd till annan konsumentverksamhet. I avsnitt 4.3.5 Insatser främjade miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion redovisas olika statliga insatser som vidtagits för att uppnå målet i denna del.

Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

I avsnitt 4.4 redovisas regeringens bedömning av måluppfyllelsen. Bedömningen görs utifrån de olika delarna av målet Väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion. Regeringen gör avslutningsvis en samlad bedömning av måluppfyllelsen och anför att verksamheten inom konsumentpolitiken har resulterat i konsumentmarknader som i huvudsak fungerat väl genom insatser riktade mot såväl företag som konsumenter. Konsumentpolitikens insatser bedöms också ha bidragit till en mer miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion men i en mer begränsad omfattning eftersom myndigheternas verksamhet på dessa områden till största delen riktar sig till konsumenter.

Utskottets bedömning

Inledande synpunkter

Resultatredovisningen är ett viktigt underlag för utskottets beredning av budgetpropositionen som ska göra det möjligt att följa kopplingen mellan mål, insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Beredningen av resultatredovisningen är också en viktig del i utskottets arbete med uppföljning och utvärdering i enlighet med 4 kap. 8 § regeringsformen.

Inledningsvis vill utskottet framhålla betydelsen av att regeringens redovisning och bedömning har en klar och tydlig struktur, eftersom det bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat som uppnåtts i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om.

Som utskottet tidigare anfört är det önskvärt att regeringens resultatredovisning koncentreras till att redovisa uppnådda resultat av genomförda statliga insatser i förhållande till målen och att sambandet mellan mål, resultat och de beslutade anlagen framgår tydligt.

Det pågår sedan flera år en dialog mellan riksdagen och regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen. Utskottet anser att det är viktigt att utvecklingsarbetet kring den ekonomiska styrningen och dialogen mellan riksdag och regering fortsätter.

Utskottet övergår nu till bedömningen av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2024 i de delar som gäller utgiftsområde 18.

Området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Struktur, resultatindikatorer och bedömningsgrunder

Utskottet konstaterar inledningsvis att resultatredovisningen sedan några år tillbaka har en tydligare struktur än tidigare genom att redovisningen görs med utgångspunkt från de riksdagsbundna målen med tonvikt på att redovisa resultat i förhållande till målen. Regeringen använder till övervägande del kvantitativa indikatorer som går att följa över tid. Vidare innehåller rubrikerna ofta en översiktlig bedömning, vilket ger en snabb överblick över utveckling och resultat. Utskottet ser vidare positivt på att flertalet tabeller och diagram redovisar tidsserier på tio år i enlighet med riktlinjerna. Positivt är också att regeringen i flera fall redovisar korta analyser som förklaring till förändringar av indikatorernas resultat.

Utskottet har tidigare uttalat att det är viktigt att arbetet med att utveckla och formulera uppföljningsbara indikatorer och bedömningsgrunder fortsätter (bet. 2021/22:CU1). Samtidigt vill utskottet framhålla vikten av långsiktighet vid valet av indikatorer så att indikatorerna kan följas under en längre tid. Om regeringen inför förändringar i fråga om resultatindikatorer eller andra bedömningsgrunder bör regeringen redovisa skälen till förändringen.

Mot den bakgrunden noterar utskottet att regeringen i år har infört en ny indikator, andel hushåll med trångboddhet och ansträngd boendeekonomi.

Den nya indikatorn ska komplettera indikatorn kommunala bedömningar av läget på bostadsmarknaden för att åskådliggöra hushåll vars efterfrågan på bostäder inte möts av ett utbud som motsvarar behoven. Utskottet ser positivt på den nya indikatorn och noterar med tillfredsställelse att regeringen motiverar valet.

Vidare noterar utskottet att den tidigare bedömningsgrunden insatser för att främja goda och hållbara livsmiljöer inte längre verkar användas. Regeringen lämnar dock inte någon förklaring till varför bedömningsgrunden har frånfällits. Utskottet anser att regeringen borde ha motiverat detta.

Goda förutsättningar för hushållning med naturresurser och ekonomisk utveckling

I avsnitt 3.3.1 redovisar regeringen, i likhet med tidigare år, bl.a. antalet antagna översiktsplaner och detaljplaner. Den kommunala planläggningsaktiviteten och planberedskapen är en viktig faktor i samhällsbyggnadsprocessen. Utskottet vill därför i detta sammanhang uppmärksamma att kommunernas samlade planberedskap regelbundet redovisas av Sveriges kommuner och regioner (s.k. öppna jämförelser på detaljplaneområdet).

Handläggningstiderna i plan- och byggprocessen är också en viktig faktor i samhällsbyggnadsprocessen. Utskottet välkomnar därför att regeringen redogör för vissa handläggningstider i plan- och byggprocessen.

När det gäller avsnitt 3.3.1 vill utskottet åter peka på att tabell 3.1, som avser genomsnittlig handläggningstid hos Lantmäteriet, fortfarande endast innehåller två av de sju ärendekategorier som följs upp inom myndigheten. Detta är något som utskottet upprepade gånger har anmärkt på. I redovisningen redogörs det inte heller för vilka de övriga fem kategorierna är. Utskottet förväntar sig en fylligare redovisning i nästa års resultatredovisning.

Goda och hållbara livsmiljöer

Som framgår ovan anser utskottet att regeringens redovisning överlag har en överskådlig och tydlig struktur. I avsnitt 3.3.2 ser utskottet dock utrymme för förbättringar.

I det nämnda avsnittet framgår det till att börja med inte tydligt vilka indikatorer som ligger till grund för resultatredovisningen. När det gäller indikatorn antal kommuner som integrerar stadgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter redovisas inte antalet kommuner eller om det skett en förändring över tid, vilket gjordes förra året. Regeringen hänvisar i stället till Naturvårdsverkets uppföljning utan att närmare beskriva resultatet. Utskottet ser det som angeläget att indikatorer som utgör bedömningsgrunder kommenteras kortfattat oavsett om de är uppdaterade eller inte.

Utskottet noterar vidare att avsnittet innehåller en allmän beskrivning av Rådet för hållbara städers uppdrag utan någon närmare beskrivning av vad som gjorts eller vilket resultat som uppnåtts. Samtidigt hänvisar regeringen i sin bedömning av måluppfyllelsen när det gäller goda och hållbara livsmiljöer

i stort sett enbart till rådets verksamhet, se avsnitt 3.4.2. Med hänsyn till detta borde det enligt utskottet ha redovisats tydligare på vilket sätt rådets verksamhet har bidragit till att uppnå den del av målet som avser att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö. Utskottet noterar att regeringen inte hänvisar till alla indikatorer i sin bedömning av måluppfyllelsen när det gäller goda och hållbara livsmiljöer. Man kommenterar t.ex. inte indikatorn upplevd otrygghet vid utevistelser sent på kvällen i det egna bostadsområdet.

Hållbarhet i byggande och förvaltning

Utskottet har i flera tidigare budgetbetänkanden understrukit vikten av att regeringen tydligt redovisar hur medel används och vilket resultat som uppnåtts. Det statliga stödet för energieffektivisering i flerbostadshus (anslag 1:7) är under avveckling. Regeringens redovisning av stödet i avsnitt 3.3.3 är mycket kortfattad. Någon bedömning av om stödet har bidragit till måluppfyllelsen görs inte (jfr avsnitt 3.4.3). Även om stödet är under avveckling menar utskottet att resultatredovisningen kunde ha varit mer utförlig. Utskottet noterar att regeringen föreslår att 840 miljoner kronor ska anslås till stödet för 2024 och att anslaget 2025 beräknas uppgå till 40 miljoner kronor. Utskottet utgår från att regeringen återkommer med en utförligare redovisning av resultatet av stödet i samband med kommande budgetpropositioner.

I avsnitt 3.3.3 noterar utskottet därutöver att markpriserna har stigit förhållandevis mer än de övriga kostnaderna som redovisas i diagram 3.3.

En väl fungerande bostadsmarknad och ekonomisk utveckling

Även investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande (anslag 1.8) är under avveckling. När det gäller detta stöd konstaterar utskottet att regeringen i avsnitt 3.3.4 redogör relativt utförligt för hur stödet, dvs. de statliga anslagsmedlen, har använts. Regeringen nämner också stödet i sin bedömning av måluppfyllelsen i avsnitt 3.4.4, vilket är positivt.

Utskottet välkomnar vidare att regeringen i avsnitt 3.4.4 redogör för hur statsbidraget för hyresbidrag, de statliga kreditgarantierna och Statens Bostadsomvandling AB:s verksamhet har bidragit till måluppfyllelsen. Utskottet har tidigare efterfrågat regeringens bedömning i denna del.

Utskottets synpunkter i övrigt

Avslutningsvis noterar utskottet att regeringen på flera ställen i resultatredovisningen redogör för statliga insatser som ännu inte har gett resultat men som regeringen på sikt bedömer kommer att bidra till ökad måluppfyllelse. Det handlar bl.a. om en pågående utredning för att stärka trygghet, attraktivitet och det lokala näringslivet (dir. 2023:99), en pågående översyn av Boverkets bygg- och konstruktionsregler som ska bidra till ett snabbare och mer kostnadseffektivt byggande, beredningen av ett utredningsförslag om startlån till förstagångsköpare (SOU 2022:12) och en pågående utredning för att överväga en utvidgning av systemet med ägarlägenheter (dir. 2023:62). Regeringen tar också upp vissa av dessa insatser i sin bedömning av

måluppfyllelsen och i politikens inriktning. Utskottet ser fram emot att ta del av resultatet av dessa statliga insatser i kommande resultatredovisningar tillsammans med en bedömning av om och i vilken utsträckning insatserna bidrar till måluppfyllelsen.

I årets budgetproposition föreslår regeringen vidare två nya stöd under anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling. Det handlar om temporära stimulanser för dels småhusplanering, dels omvandlingsåtgärder (från lokaler till bostäder). Även när det gäller dessa stimulanser ser utskottet fram emot regeringens kommande resultatredovisning och bedömning av hur stöden har bidragit till måluppfyllelsen.

Området Konsumentpolitik

Struktur, resultatindikatorer och bedömningsgrunder

När det gäller området Konsumentpolitik konstaterar utskottet att resultatredovisningen har samma struktur och avsnittsindelning som tidigare år. Det är en tydlig struktur med informativa rubriker. Resultatredovisningen görs med utgångspunkt från främst de angivna resultatindikatorerna och bedömningsgrunderna med en tydlig koppling till det riksdagsbundna målet.

De valda resultatindikatorerna är kvantitativa och går att följa över tid. I årets redovisning förtydligar regeringen att kvantitativa indikatorer inte alltid är ändamålsenliga för att bedöma resultatet. Till grund för regeringens bedömning av resultatet och effekterna av konsumentpolitiken används därför både kvantitativa indikatorer och kvalitativa bedömningsgrunder.

I regeringens riktlinjer för resultatredovisning anges att utvecklingen i tabeller och diagram bör redovisas med minst tioåriga tidsserier. Utskottet konstaterar att samtliga tabeller även i år innehåller kortare tidsserier än tio år. Längre tidsserier ger en tydligare bild av resultatets utveckling, och det är därför något som bör eftersträvas av regeringen.

Insatser främjande marknadernas funktionssätt

Utskottet har tidigare efterfrågat en något mer utförlig redovisning av insatser och det resultat som bidrar till måluppfyllelsen när det gäller insatser för att motverka osunda affärsmetoder respektive farliga produkter. Utskottet ser därför positivt på att regeringens redovisning av detta i avsnitt 4.3.1 är något utförligare i år.

När det gäller resultatindikatorerna andelen marknadsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister (tabell 4.1) och andelen produktsäkerhetsrättsliga ärenden där företag frivilligt rättat sig efter Konsumentverkets påpekanden om brister (tabell 4.3) har utskottet tidigare efterfrågat uppgifter om antalet tillsynsärenden för att få en tydligare bild av resultatet. I tabellerna anges andelen i procent. Utan en uppgift om antalet tillsynsärenden anser utskottet att det är svårt att få en helhetsbild av resultatet. Utskottet hade gärna sett en utförligare redovisning i denna del.

Tvistlösning

I avsnitt 4.3.3 redovisas resultatet av Allmänna reklamationsnämndens verksamhet. När det gäller denna verksamhet ser utskottet en tydlig röd tråd mellan resultatredovisningen, bedömningen av måluppfyllelsen i avsnitt 4.4, politikens inriktning i avsnitt 4.5 och regeringens förslag till anslag i avsnitt 4.6.2. Detta ser utskottet positivt på. Motsvarande upplägg skulle med fördel kunna användas i större utsträckning vid förändringar i anslagsfördelningen för att underlätta utskottets ställningstagande till regeringens budgetförslag.

Konsumentstöd

Utskottet konstaterar att det i årets budgetproposition saknas en redovisning av resultatet och en bedömning av måluppfyllelsen när det gäller de statsbidrag som Konsumentverket förmedlar till organisationer (anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet). Förra året fanns det en sådan redovisning i avsnitt 4.3.5. Utskottet noterar att anslaget höjdes med 1 miljon kronor i vårändringsbudgeten (prop. 2022/23:99, bet 2022/23:FiU:21, rskr 2022/23:254). I årets budgetproposition föreslår regeringen att anslaget avvecklas för att finansiera myndigheternas kärnuppgifter. Under utskottets genomgång av resultatredovisningen har ledamöter från Socialdemokraterna ifrågasatt om avsaknaden av en resultatredovisning av statsbidragen är förenlig med budgetlagens intentioner. Utskottet återkommer till denna fråga i avsnittet om statens budget inom utgiftsområde 18.

Insatser främjande miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion

När det gäller avsnitt 4.3.5 noterar utskottet till att börja med att det i årets resultatredovisning saknas en redovisning av resultatet av det statsbidrag som betalas ut till Miljömärkning Sverige AB som ansvarar för det nordiska märket Svanen och miljömärket EU Ecolabel i Sverige (anslag 2:5). Regeringen gör inte heller någon bedömning om eller i vilken utsträckning statsbidraget har bidragit till att uppfylla målet inom konsumentpolitiken. Det finns anledning för utskottet att påminna om vikten av att regeringen redovisar hur anslag används och vilket resultat som uppnåtts. Detta gäller även för anslag som är under avveckling.

I regeringens bedömning av måluppfyllelsen i avsnitt 4.4 framgår det vilka insatser och resultat som bedöms ha bidragit till en miljömässigt hållbar konsumtion. När det gäller de delar av målet som avser socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion redovisas insatser och delvis resultat av insatser som vidtagits för att uppfylla målen. Utskottet menar dock att det inte är tydligt vilka insatser eller resultat som är kopplade till socialt hållbar konsumtion respektive ekonomiskt hållbar konsumtion. Detta var tydligare i förra årets resultatredovisning. Utskottet vill även peka på att det inte är lätt att utläsa i redovisningen vad som menas med socialt hållbar konsumtion respektive ekonomiskt hållbar konsumtion. I detta sammanhang vill utskottet också

uppmärksamma Agenda 2030 och de globala målen för en hållbar utveckling, särskilt mål 12 som avser hållbar konsumtion och produktion.

Utskottets synpunkt i övrigt

Avslutningsvis välkomnar utskottet att regeringen i år gör en samlad bedömning av måluppfyllelsen, vilket utskottet efterfrågade förra året.

Statens budget inom utgiftsområde 18

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 18 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens budgetförslag och de motioner som väckts med anledning av budgetpropositionen och som avser anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1) föreslår regeringen att utgiftsramen för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik ska uppgå till 6 081 906 000 kronor 2024, varav 5 799 889 000 kronor för området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet och 282 017 000 kronor för området Konsumentpolitik.

I kommittémotion 2023/24:2639 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 anvisas totalt 517 000 000 kronor mer till utgiftsområdet än vad regeringen föreslagit.

I partimotion 2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anvisas totalt 7 419 700 000 kronor mer till utgiftsområdet än vad regeringen föreslagit.

I kommittémotion 2023/24:2738 av Alireza Akhondi m.fl. (C) anvisas totalt 45 700 000 kronor mindre till utgiftsområdet än vad regeringen föreslagit.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) anvisas totalt 8 050 707 000 kronor mer till utgiftsområdet än vad regeringen föreslagit.

I partiernas motioner föreslås ändringar inom ett flertal anslag samt ett antal nya anslag i enlighet med vad som närmare beskrivs nedan. Nedan redovisas

även motioner som innehåller förslag till tillkännagivanden som har en anknytning till anslagen i budgetmotionerna.

1:1 Bostadspolitisk utveckling

Regeringen och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till bostadspolitisk utveckling

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
35 600	85 600	±0	-40 000	-40 000	±0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 85 600 000 kronor för 2024 till anslaget.

Anslaget får användas för utgifter för insatser inom det bostadspolitiska området.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 60 000 000 kronor för att stimulera kommuner att anta planer som möjliggör nya områden för småhusbebyggelse och med 20 000 000 kronor för att stimulera kommuner att anta eller ändra detaljplaner som möjliggör omvandlingar från lokaler till bostäder.

Stödet för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Norrbottens och Västerbottens län föreslås avvecklas för att finansiera andra reformer. Av denna anledning föreslår regeringen att anslaget minskas med 40 000 000 kronor per år 2024–2030.

Motionerna

I partimotion 2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås en minskning av anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling med 40 miljoner kronor. Motionärerna motsätter sig regeringens förslag om en temporär stimulans för omvandlingsåtgärder och en temporär stimulans för småhusplanering, på 20 miljoner kronor respektive 60 miljoner kronor, i syfte att finansiera andra reformer. Motionärerna motsätter sig också en avveckling av stödet för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Norrbottens och Västerbottens län, vilket medför utgifter om 40 miljoner kronor för 2024.

I kommittémotion 2023/24:2738 av Alireza Akhondi m.fl. (C) föreslås en minskning av anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling med 40 miljoner kronor. Motionärerna motsätter sig en avveckling av stödet för hållbart samhällsbyggande, vilket medför utgifter om 40 miljoner kronor för 2024. Motionärerna motsätter sig vidare en temporär stimulans för omvandlingsåtgärder och en temporär stimulans för småhusplanering, vilket innebär att anslaget minskas med 20 miljoner kronor respektive 60 miljoner kronor.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) anför motionärerna att de vill införa ett startlån för förstagångsköpare och utreda möjligheterna till ett grönt bosparkonto där ett långsiktigt bosparande gynnas. Motionärerna vill även stimulera olika boendelösningar och hållbara renoveringar där exempelvis nya bostäder kan skapas i fastigheter som inte används för bostadsändamål i dag. Motionärerna föreslår att sammanlagt 40 miljoner kronor läggs på detta ändamål genom en omfördelning av 20 miljoner kronor från stimulans till småhusplanering och 20 miljoner kronor från stimulans för omvandlingsåtgärder inom anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling. Motionärerna föreslår vidare en omfördelning av 40 miljoner kronor från stimulans till småhusplanering till hållbart samhällsbyggande.

1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
6 500	12 500	±0	±0	±0	±0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 12 500 000 kronor för 2024 till anslaget.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för undsättning eller omstrukturering av kommunala bostadsföretag med ekonomiska svårigheter och för statsbidrag till kommuner med en svag bostadsmarknad för stöd till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stöden.

Regeringen föreslår dessutom att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 12 500 000 kronor 2025–2027.

1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:3 Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
29 000	43 000	±0	±0	±0	±0

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 43 000 000 kronor för 2024 till anslaget.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som går i borgen för enskilda hushålls skyldighet att betala hyra för sin bostad (kommunala hyresgarantier) och för utgifter för statsbidrag till byggemensaker.

1:4 Boverket

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:4 Boverket för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Boverket*Tusental kronor*

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
288 029	294 056	100 000	254 700	±0	4 695

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 294 056 000 kronor till anslaget för 2024.

Anslaget får användas för Boverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för internationellt arbete.

I propositionen föreslår regeringen att stödet för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Norrbottens och Västerbottens län avvecklas för att finansiera andra reformer. Mot bakgrund av detta föreslås att Rådet för hållbara städers administrativa ersättning för att fördela stödet utgår och att anslaget 1:4 Boverket minskas med 1 700 000 kronor per år 2024–2030.

Regeringen föreslår vidare att anslaget minskas med 2 995 000 kronor fr.o.m. 2024 till följd av en generell besparing.

I anslutning till förslaget om Boverkets anslag föreslår regeringen även ett bemyndigande för regeringen att ställa ut kreditgarantier. Kreditgarantierna administreras av Boverket. Garantierna ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av topplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder. Bestämmelserna om kreditgarantier finns i förordningen (2020:255) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande och förordningen (2002:664) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet. Dessa garantier finansieras utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både statens förväntade förlust och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar.

I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas att under 2024 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar

upp vid förvärv av fastigheter för utbildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till högst 8 000 000 000 kronor.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2639 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget 1:4 Boverket ökas med 100 miljoner kronor för att finansiera två nya åtgärder i form av en statlig byggstimulans och statliga byggkrediter. Den statliga byggstimulansen avser ett produktionsstöd riktat till mindre orter med stora industrietableringar samt till ungdoms- och studentbostäder medan de statliga byggkrediterna är en förmånlig statlig medfinansiering till nyproduktion. Anslagsökningen föreslås för att täcka de kostnader som är förenade med att införa och administrera en statlig byggstimulans och statliga byggkrediter. I anslutning till förslaget om Boverkets anslag föreslår motionärerna även bemyndiganden för regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 3 miljarder kronor (yrkande 2) och ta upp lån i Riksgäldskontoret för statliga byggkrediter som uppgår till 5,12 miljarder kronor (yrkande 3).

I kommittémotion 2023/24:2637 av Jennie Nilsson m.fl. (S) begärs tillkännagivanden om att det bör införas en statlig byggstimulans (yrkande 9) och statliga byggkrediter (yrkande 10).

I partimotion 2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att anslaget 1:4 Boverket ökas med 3 miljoner kronor för att öka byggandet på landsbygden. Motionärerna anför att det största hindret för större ombyggnader och för bostadsbyggande i mindre kommuner är finansierings-svårigheter. Motionärerna föreslår därför att det införs en ny stödmodell, i enlighet med ett förslag från Boverket, i form av ett statligt topplån med delvis kommunalt förlustansvar för att uppföra och bygga om egnahemshus. Motionärerna motsätter sig en avveckling av stödet för hållbart samhällsbyggande och föreslår att anslaget ökas med 1,7 miljoner kronor. Motionärerna föreslår vidare att det införs ett tillgänglighetsstöd i syfte att stimulera ett mer tillgängligt samhälle och att anslaget därför ökas med 250 miljoner kronor. I partimotion 2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 19 föreslås även ett tillkännagivande om att regeringen bör införa en ny stödmodell enligt Boverkets förslag i syfte att öka byggandet på landsbygden.

I kommittémotion 2023/24:2738 av Alireza Akhondi m.fl. (C) motsätter sig motionärerna en avveckling av stödet för hållbart samhällsbyggande, vilket beräknas öka kostnaderna med 1,7 miljoner kronor för anslaget 1:4 Boverket. Motionärerna föreslår samtidigt en sänkning av pris- och löneomräkningen jämfört med regeringens förslag. Resultatet av dessa förslag blir ett anslag som ligger i nivå med regeringens förslag.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås en ökning av anslaget 1:4 Boverket med 4 695 000 kronor, varav 1,7 miljoner

kronor tillförs eftersom motionärerna vill ge Boverket i uppdrag att ta fram kriterier för det investeringsstöd för grönt samhällsbygge som föreslås i avsnittet Förslag till nya anslag. Resterande del av ökningen motsvarar den generella besparing som regeringen föreslagit.

1:5 Statens geotekniska institut

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:5 Statens geotekniska institut för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Statens geotekniska institut

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
54 369	55 879	±0	±0	-400	568

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 55 879 000 kronor till anslaget för 2024.

Anslaget får användas för Statens geotekniska instituts (SGI) förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 568 000 kronor 2024 till följd av en generell besparing.

SGI bedriver även avgiftsbelagd verksamhet.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2738 av Alireza Akhondi m.fl. (C) föreslår motionärerna en sänkning av pris- och löneomräkningen jämfört med regeringens förslag. Det innebär att anslaget minskas med 400 000 kronor.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås att anslaget ökas med 568 000 kronor, vilket motsvarar den generella besparing som regeringen föreslagit.

1:6 Lantmäteriet

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:6 Lantmäteriet för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Lantmäteriet

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
741 241	758 854	±0	±0	-4 100	7 267

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 758 854 000 kronor till anslaget för 2024.

Anslaget får användas för Lantmäteriets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för Riksgränskommissionens arbete med översyn av riksgränsen mellan Sverige och Norge samt för utgifter för bidrag till Onsala rymdobservatorium för att upprätthålla och utveckla den geodetiska infrastrukturen. Anslaget får även användas för att täcka underskottet som uppkom i samband med bolagiseringen av verksamheten Metria.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 40 000 000 kronor fr.o.m. 2024 för Lantmäteriets arbete med att anpassa de tekniska standarderna för de geografiska data som myndigheten tillhandahåller och för att genomföra de it- och verksamhetsutvecklingsåtgärder som krävs för att kunna tillhandahålla myndighetens geografiska data.

Regeringen föreslår vidare att anslaget minskas med 7 267 000 kronor fr.o.m. 2024 till följd av en generell besparing.

Lantmäteriet bedriver även avgiftsbelagd verksamhet.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2738 av Alireza Akhondi m.fl. (C) föreslår motionärerna en sänkning av pris- och löneomräkningen jämfört med regeringens förslag. Det innebär att anslaget minskas med 4 100 000 kronor.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås att anslaget ökas med 7 267 000 kronor, vilket motsvarar den generella besparing som regeringen föreslagit.

1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till energieffektivisering av flerbostadshus

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
350 000	840 000	360 500	3 160 000	±0	3 200 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 840 000 000 kronor till anslaget för 2024.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till energieffektivisering av flerbostadshus. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stödet.

Stödet för energieffektivisering av flerbostadshus är under avveckling.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2639 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus ökas med 360,5 miljoner kronor. Motionärerna anför att det är nödvändigt att förbättra befintliga byggnaders energiprestanda genom att staten främjar kostnadseffektiva åtgärder vid genomförandet av energieffektiviserande renoveringar. I kommittémotion 2023/24:2637 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 17 begärs ett tillkännagivande om att återinföra ett riktat stöd för energieffektiviseringar av flerbostadshus.

I partimotion 2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att anslaget 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus ökas med 3 160 miljoner kronor. Motionärerna motsätter sig den avveckling av stödet som påbörjades vid årsskiftet 2021/22 och föreslår att stödet återinförs. Motionärerna anför att stora delar av flerbostadshusbeståndet är i behov av upprustning och energieffektivisering. Kostnaderna för detta är omfattande, och för att genomföra nödvändiga renoveringar och energieffektiviseringar måste staten ta ett finansiellt ansvar. I partimotion 2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 9 föreslås även ett tillkännagivande om att regeringen bör återinföra ett energieffektiviseringsstöd för flerbostadshus med hyresrätt.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) anför motionärerna att det behövs långsiktighet i arbetet med att energieffektivisera bostadssektorn. Motionärerna vill återinföra stödet för energieffektivisering för flerbostadshus och föreslår därför att anslaget 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus ökas med 3 200 miljoner kronor.

1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
4 320 000	3 710 000	±0	1 790 000	±0	1 000 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 710 000 000 kronor till anslaget för 2024.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för att anordna nya hyresbostäder och bostäder för studerande. Anslaget får även användas för utgifter för att administrera stödet.

Investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande är under avveckling.

Motionerna

I partimotion 2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande ökas med 1 790 miljoner kronor för att återinföra investeringsstödet för anordnade av hyresbostäder och bostäder för studerande, varav 500 000 miljoner kronor avsätts specifikt för studentbostäder. I partimotion 2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 5 och 6 föreslås vidare tillkännagivanden om att regeringen bör avsätta resurser för att införa ett nytt investeringsstöd för byggande av hyresrätter och studentbostäder och samtidigt låta Boverket snabbutreda utformningen av detsamma med målsättningen att återigen ha investeringsstöd för byggande av hyresrätter och studentbostäder på plats under 2024.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) anför motionärerna att i en tid när byggtakten kraftigt avstannar behövs ett fortsatt stöd för att bygga bostäder med särskilt fokus på bra klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror. Motionärerna vill återinföra och utveckla investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande med minimikrav utifrån byggnaders livscykelerspektiv. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande med 1 000 miljoner kronor. I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. yrkande 23 begärs ett tillkännagivande om att ett investeringsstöd för nyproduktion av hyresrätter och studentboenden behöver återinföras och utvecklas.

2:1 Konsumentverket

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 2:1 Konsumentverket för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Konsumentverket

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
169 338	178 972	±0	50 000	-800	6 787

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 178 972 000 kronor till anslaget för 2024.

Anslaget får användas för Konsumentverkets förvaltningsutgifter.

För att finansiera Konsumentverkets rättegångskostnader föreslår regeringen att anslaget ökas med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2024. Anslaget 1:1 Utveckling av statens transportinfrastruktur inom utgiftsområde 22 Kommunikationer minskas med motsvarande belopp.

Eftersom samtliga medel som anslagits för Konsumentverkets uppgifter enligt lagen (2019:59) med kompletterande bestämmelser till EU:s geoblockeringsförordning och förordningen (2019:60) med kompletterande bestämmelser till EU:s geoblockeringsförordning inte har tagits i anspråk föreslår regeringen att anslaget minskas med 500 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår vidare att anslaget minskas med 1 787 000 kronor fr.o.m. 2024 till följd av en generell besparing.

Motionerna

I partimotion 2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att anslaget 2:1 Konsumentverket ökas med 50 miljoner kronor för att förstärka konsumentvägledningen och skuldrådgivningen i kommunerna.

I kommittémotion 2023/24:2738 av Alireza Akhondi m.fl. (C) föreslår motionärerna en sänkning av pris- och löneomräkningen jämfört med regeringens förslag. Det innebär att anslaget minskas med 800 000 kronor.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) anför motionärerna att Konsumentverket saknar tillräckliga resurser för att följa upp konsumentproblem på den digitala marknaden. Motionärerna föreslår därför att anslaget 2:1 Konsumentverket ökas med 5 miljoner kronor. Motionärerna föreslår även att anslaget ökas med 1 787 000 kronor, vilket motsvarar den generella besparing som regeringen föreslagit.

2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Allmänna reklamationsnämnden

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
60 947	60 511	±0	5 000	-200	560

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 60 511 000 kronor till anslaget för 2024.

Anslaget får användas för Allmänna reklamationsnämndens förvaltningsutgifter.

För att Allmänna reklamationsnämnden ska kunna handlägga ärenden inom de tidsfrister som följer av EU:s regelverk föreslår regeringen att anslaget ökas med 5 200 000 kronor 2024. Finansiering sker genom att anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet avvecklas.

Regeringen föreslår vidare att anslaget minskas med 560 000 kronor fr.o.m. 2024 till följd av en generell besparing.

Motionerna

I partimotion 2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden ökas med 5 miljoner kronor. Motionärerna framhåller att det skett en väldigt stor ökning av antalet ärenden till nämnden, vilket har medfört att handläggningstiden ökat markant.

I kommittémotion 2023/24:2738 av Alireza Akhondi m.fl. (C) föreslår motionärerna en sänkning av pris- och löneomräkningen jämfört med regeringens förslag. Det innebär att anslaget minskas med 200 000 kronor.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås att anslaget ökas med 560 000 kronor, vilket motsvarar den generella besparing som regeringen föreslagit.

2:3 Fastighetsmäklarinspektionen

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till Fastighetsmäklarinspektionen

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
31 951	32 351	±0	±0	-200	330

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 32 351 000 kronor till anslaget för 2024.

Anslaget får användas för Fastighetsmäklarinspektionens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 330 000 kronor fr.o.m. 2024 till följd av en generell besparing.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2738 av Alireza Akhondi m.fl. (C) föreslår motionärerna en sänkning av pris- och löneomräkningen jämfört med regeringens förslag. Det innebär att anslaget minskas med 200 000 kronor.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås att anslaget 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen ökas med 330 000 kronor, vilket motsvarar den generella besparing som regeringen föreslagit.

2:4 Åtgärder på konsumentområdet

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till åtgärder på konsumentområdet*Tusental kronor*

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
14 559	7 059	6 500	10 000	±0	6 500

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 7 059 000 kronor till anslaget för 2024.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till det civila samhällets organisationer som på olika sätt främjar konsumenternas intressen samt till standardiseringsarbete.

För att finansiera ökningen av anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden föreslår regeringen att anslaget minskas för att sedan avvecklas fr.o.m. 2026. Regeringen föreslår att anslaget minskas med 6 500 000 kronor för 2024.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2639 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 i denna del motsätter sig motionärerna den föreslagna minskningen och föreslår att anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet ökas med 6,5 miljoner kronor. Motionärerna framhåller att det finns en rad olika organisationer i samhället vars arbete utgör ett betydelsefullt komplement till Konsumentverket. I kommittémotion 2023/24:2638 Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 10 begärs vidare ett tillkännagivande om att värna civilsamhällets viktiga roll.

I kommittémotion 2023/24:413 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 23 begärs ett tillkännagivande om att ta bort statsstödet till föreningar på konsumentområdet. Motionärerna anför att finansiella satsningar ska ha ett tydligt syfte och vara verksamma med tydlig inriktning på nytta och behov samt att kommunerna, inte ideella föreningar, bör ha ett stort ansvar för konsumentrådgivning.

I partimotion 2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) framhåller motionärerna att det är viktigare än någonsin att stödja organisationer som ger stöd och information om konsumtion och att organisationer som arbetar med konsumentfrågor till stor del finansieras med statligt stöd. Motionärerna föreslår därför att anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet ökas med 10 miljoner kronor.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) motsätter sig motionärerna den föreslagna minskningen och föreslår att anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet ökas med 6,5 miljoner kronor. Motionärerna framhåller att det är angeläget att det civila samhällets organisationer även i fortsättningen ges möjlighet att främja konsumenternas intressen och bidra till standardiseringsarbeten.

2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter

Regeringens och motionärernas förslag i fråga om anslaget 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter för 2024 sammanfattas i följande tabell.

Anslag till bidrag till miljömärkning av produkter

Tusental kronor

Anslag 2023	Prop. 2024	S	V	C	MP
3 124	3 124	±0	±0	±0	1 000

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 124 000 kronor till anslaget för 2024.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till utveckling av miljömärkningskriterier för konsumentprodukter och vid behov till information om märkningen. Statsbidraget betalas till Miljömärkning Sverige AB, som ansvarar för det nordiska miljömärkningssystemet Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel i Sverige.

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås att anslaget 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter ökas med 1 miljon kronor. Motionärerna anser att fler produkter behöver en tydligare klimatmärkning för att underlätta för konsumenter och ett tydligt regelverk för vad som ska få kallas klimatkompenserat.

Förslag till nya anslag

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2639 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslås ett nytt anslag på 50 miljoner kronor, Kommunal konsumentvägledning. Motionärerna anför att alla konsumenter måste få tillgång till en fungerande konsumentvägledning i sin närhet. Kommunerna kan se till att detta blir verklighet genom att ha en egen konsumentvägledning, köpa tjänsten, gå samman över kommungränserna eller hitta en annan modell som fungerar. I kommittémotion 2023/24:2638 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att det måste finnas en fungerande konsumentvägledning i varje kommun.

I partimotion 2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås sex nya anslag. Till att börja med föreslås ett nytt anslag på 1,5 miljarder kronor, Investeringsstöd för uppförande av klimatsmarta flerbostadshus i trä, för att öka byggandet av flerbostadshus i trä. Motionärerna framhåller att ett ökat industriellt träbyggande skapar en bättre balans mellan stad och land eftersom arbetstillfällena och utveckling skapas även utanför städerna. Motionärerna föreslår även ett nytt anslag på 200 miljoner kronor, Statliga topplån för

byggande av hyresrätter, som ska användas för att ytterligare stimulera byggandet av hyresrätter. Motionärerna anför att staten måste ta ett större ansvar för finansieringen av byggandet av hyresbostäder med rimliga hyror, särskilt under rådande konjunkurläge. Motionärerna föreslår att staten erbjuder ett topplån med låg ränta som ersätter större delen av byggbolagens egna kapital. Förslaget innebär en ökad upplåning för staten på 10 miljarder kronor under 2024. I partimotion 2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 8 föreslås även ett tillkännagivande om att regeringen bör inrätta ett system med statliga topplån.

Vidare föreslår Nooshi Dadgostar m.fl. (V) i partimotion 2023/24:2333 ett nytt anslag, Klimatsmart stadsplanering, på 100 miljoner kronor. Motionärerna vill se klimatsmarta stadsdelar där hus rustas att vara mer klimatsmarta, grön el väljs, gator görs bilfria, odlingar startas och liknande. Motionärerna föreslår därför en satsning i form av en pott för försöksverksamhet där olika aktörer får söka stöd för sina projekt. Ytterligare ett nytt anslag som föreslås av motionärerna är Klimatneutrala byggplaner på 100 miljoner kronor. Anslaget avser ett nytt stöd till kommunerna i deras arbete med att ta fram klimatneutrala byggplaner, i syfte att säkerställa att mark tilldelas byggherrar som erbjuder såväl klimatsmart nyproduktion som boendekostnader anpassade till folkflertalet. I partimotion 2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10 föreslås vidare ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att utforma stöd för klimatsmart planering och nybyggnation. Uppdraget avser stöd för både klimatsmart stadsplanering och klimatneutrala byggplaner enligt det som beskrivs ovan, i syfte att ge stöden största möjliga climateffekt.

Ett annat nytt anslag som Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslår i partimotion 2023/24:2333 är Stöd till lekpark, parklekar och spontanidrott på 250 miljoner kronor som avser ett investeringsstöd för att upprusta, utveckla och bygga nya lekpark, bemannade parklekar och områden för spontanidrott. Motionärerna anför att om det offentliga rummet ska inkludera barn och unga måste det finnas tillgång till icke-kommersiella mötesplatser i närmiljön oavsett var man bor. Det kan handla om attraktiva lekplatser, bemannade parklekar med pedagogisk verksamhet eller ytor för olika typer av spontanidrott. Det är viktigt att planeringen utgår från både flickors och pojkers intressen. För att få stöd ska vissa krav på tillgänglighet uppfyllas, och det ska även göras en konsekvensanalys utifrån tydliga jämställdhetsmål.

Slutligen föreslår motionärerna ett nytt anslag på 40 miljoner kronor, Radonstöd, som ska användas för ett radonstöd med en liknande utformning som det tidigare stödet, som inte längre går att söka hos Boverket eftersom pengarna tog slut i maj 2021. Det nya stödet bör dock enligt motionärerna utvidgas till att även omfatta flerbostadshus, med i övrigt samma premisser som för småhus. Motionärerna anför att radon utgör en stor hälsorisk och att tidigare randstöd har resulterat i att tiotusentals egna hem blivit radonsanerade. I partimotion 2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21 begärs

vidare ett tillkännagivande om att regeringen bör införa ett radonstöd för såväl småhus som flerbostadshus.

I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) föreslås tre nya anslag. För det första anvisas 3 miljarder kronor till ett nytt anslag, Investeringsstöd för grönt samhällsbygge, för byggande av bostäder och andra samhällsnyttiga byggnader och infrastruktur i expansiva regioner kopplat till större industrisatsningar. Motionärerna framhåller att det i flera kommuner, framför allt i norra Sverige, pågår en kraftig expansion av hela samhällen som en direkt effekt av flera olika industrisatsningar för att ställa om till ett hållbart samhälle. Motionärerna ser potential för en omställning och utveckling för innovativt och hållbart byggande.

Vidare föreslår motionärerna ett nytt anslag på 300 miljoner kronor, Gröna och trygga samhällen, för att återinföra stödet för gröna och trygga samhällen för att främja stadsgrönka, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Syftet med stödet är enligt motionärerna att utveckla gröna, trygga och hälsosamma samhällen samt bidra i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Slutligen föreslår motionärerna ett nytt anslag på 523 miljoner kronor, Klimatanpassning av bebyggd miljö. Motionärerna anför att klimaförändringarna medför att samhället måste anpassas till mer extrema väderhändelser. Skyfall och värmeböljor kommer att bli vanligare i framtiden. Därför behöver befintlig bebyggd miljö klimatanpassas genom olika åtgärder som förstärkt grönsstruktur, hållbar dagvattenhantering, höjdsättning av mark och byggnader samt skydd mot översvämningar. Det nya anslaget ska möjliggöra för olika aktörer, som kommuner, kommunala bostadsbolag, intresseföreningar och privata aktörer, att söka stöd för att klimatanpassa redan bebyggd miljö. I kommittémotion 2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att Boverket ska få i uppdrag att administrera stödet för olika typer av klimatanpassningsåtgärder i bebyggd miljö.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Riksdagen beslutade den 29 november 2023 att fastställa utgiftsramar för statens budget i enlighet med regeringens förslag (bet. 2023/24:FiU1, rskr. 2023/24:47). För utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik innebär det att ramen för 2024 bestämts till 6 081 906 000 kronor. Civilutskottets förslag om anslag för 2024 måste därmed hålla sig inom denna ram.

Området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet

Utskottet konstaterar att läget på bostadsmarknaden är ansträngt och att byggandet avtar till följd av flera olika omvärldsfaktorer. Det behöver byggas fler nya bostäder för att tillgodose det nationella behovet, och det är viktigt att bostäder byggs i hela landet så att människor kan flytta dit arbetena finns. För att möta utmaningarna på bostadsmarknaden behövs både ett långsiktigt hållbart bostadsbyggande och ett bättre utnyttjande av det befintliga beståndet.

Sverige behöver en bostadspolitik som gör det möjligt för fler att förverkliga sina boendedrömmar. Som regeringen anför i propositionen behöver det finnas ett utbud av olika typer av upplåtelseformer och bostäder som passar i livets olika skeden. Det behövs fler bostäder för att underlätta för ungdomar att få sin första bostad och bidra till flyttkedjor.

Utskottet anser vidare att det behöver bli lättare för fler människor att ta steget till den ägda bostaden. Utskottet ser därför positivt på att regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att föreslå en utvidgning av systemet med ägarlägenheter och en ny modell för hyrköp av bostäder. Det är också positivt att en utredning ser över hur det befintliga bostadsbeståndet kan utnyttjas bättre och att regeringen avser att återkomma med reformer på området.

I propositionen aviserar regeringen också att den ska genomföra åtgärder för att förenkla reglerna på bostadsmarknaden så att byggandet kan öka och mer byggbar mark tillgängliggöras. Vidare ska reformer genomföras som ger incitament till ökat byggande. En utredning har därför tillsatts med uppdrag att bl.a. se över systemet med presumtionshyror. Regeringen arbetar också med att åtgärda de strukturella hindren för bostadsbyggande. Planprocesserna ska förkortas och reglerna i bl.a. plan- och bygglagen förenklas betydligt. För att öka bostadsbyggandet föreslår regeringen stöd till kommunerna för att planlägga mer byggbar mark, särskilt för småhus. För att stimulera till höjd planberedskap föreslår regeringen en bonus för nya planer för småhus till kommunerna. Regeringen föreslår även stöd för omvandlingar från t.ex. kontor till bostäder.

Utskottet ser positivt på de aviserade reformerna. Enligt utskottet är det just den här typen av åtgärder som behövs för att det ska byggas fler bostäder över hela landet som möter människors behov och efterfrågan.

Enligt utskottet är det viktigt att undanröja hinder mot småhusbyggande. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag att öka anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling för att stimulera kommuner att anta planer som möjliggör nya områden för småhus. För att höja planberedskapen ser utskottet även positivt på den föreslagna ökningen för att stimulera kommuner att anta eller förändra detaljplaner som möjliggör omvandlingar från lokaler till bostäder.

Även den föreslagna ökningen av anslaget 1:6 Lantmäteriet är välkommen för att myndigheten bl.a. ska kunna anpassa de tekniska standarderna för de geografiska data som den tillhandahåller.

Utskottet välkomnar också att regeringen fullföljer avvecklingen av de ineffektiva och kostsamma stöden för energieffektivisering av flerbostadshus

och för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande (anslagen 1:7 och 1:8).

Utskottet anser också att regeringens förslag till anslagsfördelning inom det bostadspolitiska området i övrigt är väl avvägda.

Mot denna bakgrund ställer sig utskottet bakom regeringens förslag till anslagsfördelning och beställningsbemyndiganden när det gäller området Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet.

Området Konsumentpolitik

Som regeringen anför i propositionen påverkar det ekonomiska läget i Sverige och omvärlden bl.a. konsumentmarknaderna. Utskottet delar regeringens uppfattning att konsumentpolitikens resurser behöver riktas mot att upprätthålla balanserade och tydliga regler som skyddar konsumenter utan att försämra förutsättningarna för seriösa företag. Det behöver vidare finnas goda möjligheter att lösa tvister på ett effektivt sätt, och konsumenter behöver ha tillgång till information och stöd. Utskottet ser därför positivt på att medel inom konsumentpolitiken omfördelas för att bidra till att finansiera myndigheternas kärnuppgifter.

Utskottet delar vidare regeringens uppfattning om vilka åtgärder som behöver vidtas för att möta utvecklingen på konsumentmarknaderna, t.ex. för att förbättra prisinformationen till konsumenter. Det handlar bl.a. om Konsumentverkets uppdrag att vidta åtgärder som främjar konsumenters prismedvetenhet och bidrar till rörlighet inom dagligvaruhandeln. Konsumentverket har också fått i uppdrag att följa upp konsekvenserna av vissa ändringar i prisinformationslagen. Eftersom det ekonomiska läget innebär ökade risker för betalningsproblem och överskuldssättning ser utskottet också positivt på att regeringen avser att intensifiera arbetet mot överskuldssättning. Konsumentverket har fått i uppdrag att genomföra insatser för att förstärka stödet till den kommunala budget- och skuldrådgivningen.

I ekonomiskt svåra tider är behovet av konsumentvägledning särskilt stort. Utskottet menar att det är viktigt att alla konsumenter, oavsett var de bor, har tillgång till en god konsumentvägledning. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att regeringen noga följer frågan om vägledning till konsumenter och då särskilt beaktar riksdagens tidigare tillkännagivanden om den kommunala konsumentvägledningen.

Med tanke på den kraftiga ökningen av antalet anmälningar till Allmänna reklamationsnämnden de senaste åren noterar utskottet med tillfredsställelse att regeringen förslår att myndighetens anslag förstärks permanent. Som regeringen anför i propositionen är det viktigt att upprätthålla möjligheten för konsumenter att få tvister prövade inom rimlig tid genom ett förenklat förfarande. Utskottet ställer sig därför bakom regeringens förslag att minska anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet för att finansiera ökningen av anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden.

Utskottet ser vidare positivt på att Fastighetsmäklarinspektionen får resurser för att fortsätta prioritera arbetet med att motverka penningtvätt.

Utskottet anser också att regeringens förslag till anslagsfördelning inom det konsumentpolitiska området i övrigt är väl avvägda.

Med detta ställer sig utskottet bakom regeringens förslag till anslagsfördelning när det gäller området Konsumentpolitik.

Avslutningsvis vill utskottet anföra följande när det gäller regeringens resultatredovisning. Som framgår ovan i avsnittet Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18 har ledamöter från Socialdemokraterna ifrågasatt om avsaknaden av en resultatredovisning av statsbidragen (anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet) är förenlig med budgetlagens intentioner. Utskottet anser att det saknas skäl att framföra en sådan anmärkning.

Utskottets sammanfattande ställningstagande

Sammanfattningsvis ställer sig utskottet bakom regeringens inriktning av politiken inom utgiftsområde 18. Utskottet delar regeringens syn på vilka åtgärder och prioriteringar som behövs för att möta utmaningarna såväl på bostadspolitikens område som inom konsumentpolitiken. Utskottet föreslår därför att riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 18 enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Förslagen i motionerna avstyrks.

Reservation

Bostadspolitiskt mål, punkt 1 (V)

av Isabell Mixter (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att bostaden är en grundläggande rättighet. I dag är bostadspolitiken varken tillräckligt aktiv eller tillräckligt omfattande. Sverige behöver en hållbar och långsiktig bostadspolitik som kan möta de utmaningar som vi står inför i form av bostadsbrist, bostadssegregation och klimatomställning. Vänsterpartiet menar att en bostad aldrig kan jämföras med andra handelsvaror, och för att minska bostadsbristen krävs ett ökat politiskt ansvarstagande. Gemensamt måste vi återskapa en statlig bostadspolitik enligt principen om generell välfärd. I Sverige borde det vara en självklarhet att alla invånare har ett tryggt boende. Frågan om att bygga bort bostadsbristen, framför allt med hyresrätter som vanliga löntagare har råd med, ska därför prioriteras. Det bostadspolitiska mål som gäller i dag, och som ska vara vägledande för regeringens politik på området, antogs under den tidigare borgerliga regeringen 2011. Det behövs ett nytt bostadspolitiskt mål som ger uttryck för de samhällsbehov och utmaningar som finns när det gäller bostadsbyggandet. Jag föreslår därför att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ett nytt bostadspolitiskt mål för utgiftsområde 18 med följande formulering:

Alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön ska utgå ifrån människors behov, bidra till jämlika förhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning ska en ekologiskt och socialt hållbar utveckling vara grunden för verksamheten.

Det jag nu anfört om behovet av ett nytt bostadspolitiskt mål för utgiftsområde 18 bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 2 (S)

Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 29 november 2023 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 18 inte får överstiga 6 081 906 000 kronor 2024 (bet. 2023/24:FiU1). Eftersom Socialdemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Socialdemokraternas budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Socialdemokraternas politik inom utgiftsområde 18.

Socialdemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2654. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 1 i det betänkandet. Förslaget till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 18 läggs fram i kommittémotion 2023/24:2639. Socialdemokraternas politiska alternativ sätter vanligt folk i första rummet, och våra budgetförslag visar hur politiken med handlingskraft kan ta sig an de samhällsproblem som kommer att prägla Sverige de närmaste åren.

På kort tid har Sverige gått in i en historiskt osäker tid, och den ekonomiska krisen har kopplat greppet om samhällsekonomin. Stigande priser, räntor och hyror gröper håll i hushållskassan. Den nya ekonomiska verkligheten har drabbat svenska hushåll med full kraft.

Regeringens passivitet på bostadspolitikens område är i detta sammanhang anmärkningsvärd. Det som regeringen hittills har utträttat har varit otillräckligt och i vissa fall t.o.m. felaktigt. För landet som helhet innebär avsaknaden av en aktiv bostadspolitik att vi går mot att bli fattigare när såväl tillväxten som sysselsättningen utvecklas i negativ riktning.

Under regeringens första år har Sverige gått från ett rekordhögst bostadsbyggande till en tvärnit i nyproduktionen av bostäder. Regeringens avveckling av investeringsstödet i ett läge då Sverige går in i en lågkonjunktur var ett misstag som starkt har bidragit till tvärniten i nyproduktionen. Detta kommer inte bara att drabba bostadsmarknaden utan det kommer även att försämra förutsättningarna för sysselsättning och tillväxt. Avsaknaden av konkreta åtgärder från regeringens sida har mötts av besvikelse i byggbranschen. Inte minst för träbyggnadsindustrin är situationen redan akut. Konkurer och varsel är ett faktum i byggsektorn. Hela byggsektorn hotas av en långsiktig och mycket kostsam kompetensförlust. Stora industrietableringar hotas av att bostäder saknas och inte byggs i de kommuner där industrier vill etablera storskaliga anläggningar. Sverige har inte råd att låta bostadsbyggandet

kollapsa. Hela byggsektorn står inför ett stålbad, och staten bör därför skyndsamt bidra med fler aktiva åtgärder.

Socialdemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 18 innebär i huvudsak följande. För det första föreslår vi två nya åtgärder i form av en statlig byggstimulans och statliga byggkrediter, som båda bör vara kopplade till tydliga kreditvillkor när det gäller hyresnivå/prisnivå, klimatstandard och sociala hänsyn i utformning och bostadsförmedling. Den statliga byggstimulansen avser ett produktionsstöd riktat till mindre orter med stora industrietableringar samt till ungdoms- och studentbostäder medan de statliga byggkrediterna är en förmånlig statlig medfinansiering till nyproduktion. Vi föreslår att anslaget 1:4 Boverket ökas med 100 miljoner kronor för att täcka de kostnader som är förenade med att införa och administrera dessa åtgärder. Vi föreslår också att regeringen ska bemyndigas att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 3 miljarder kronor och ta upp lån i Riksgäldskontoret för statliga byggkrediter som uppgår till 5,12 miljarder kronor.

Behovet av ett riktat stöd för energieffektivisering av flerbostadshus är minst lika aktuellt som tidigare. Det är nödvändigt att förbättra befintliga byggnaders energiprestanda genom att främja kostnadseffektiva åtgärder vid genomförandet av energieffektiverande renoveringar. För att öka takten i detta arbete anslår vi 360,5 miljoner kronor mer än regeringen till anslaget 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus.

För att bl.a. förebygga överskuldssättning och öka incitamenten för hållbar konsumtion behöver alla konsumenter få tillgång till en fungerande konsumentvägledning i sin närhet. Kommunerna kan se till att detta blir verklighet genom att ha en egen konsumentvägledning, köpa tjänsten, gå samman över kommungränserna eller hitta en annan fungerande modell. Vi föreslår därför ett nytt anslag på 50 miljoner kronor benämnt Kommunal konsumentvägledning. Regeringen bör ge Konsumentverket i uppdrag att tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner inleda ett arbete för att hitta lämpliga former.

Som ett betydelsefullt komplement till Konsumentverket finns en rad olika organisationer i det civila samhället som utför ett viktigt arbete. I vårändringsbudgeten för 2023 tillförde regeringen ett extra stöd på 1 miljon kronor till aktörer i civilsamhället, vilket blev ett välbehövligt tillskott för organisationer som värnar ekonomiskt utsatta konsumenter. Det är därför svårt att förstå att regeringen nu plötsligt halverar anslaget till dessa organisationer och aviserar en total avveckling 2026. Vi motsätter oss därför den föreslagna minskningen av anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet och föreslår att anslaget ökas med 6,5 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Sammanfattningsvis anvisar Socialdemokraterna 517 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 18 för 2024 och föreslår därutöver att regeringen bemyndigas att ingå ekonomiska åtaganden enligt vad som anförts ovan.

Avslutningsvis vill vi tillägga följande. Som utskottet konstaterar i avsnittet Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 18 saknas det i budgetpropositionen en redovisning av resultatet och en bedömning av målfyllnaden när det gäller de statsbidrag som Konsumentverket förmedlar till organisationer (anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet).

Avsaknaden av en resultatredovisning av statsbidragen är anmärkningsvärd, eftersom det är en uppgift för regeringen att redovisa resultaten av insatser i förhållande till de av riksdagen beslutade målen. Detta har nyligen bekräftats och klargjorts av finansministern i ett frågesvar (se fr. 2023/24:293). Att någon resultatredovisning inte har gjorts i detta fall kan inte anses vara förenligt med budgetlagens intentioner.

2. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 2 (V)

Isabell Mixter (V) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 29 november 2023 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 18 inte får överstiga 6 081 906 000 kronor 2024 (bet. 2023/24:FiU1). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 18.

Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2385. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 2 i det betänkandet. Förslaget till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 18 läggs fram i partimotion 2023/24:2333.

Hushållen pressas nu av bl.a. reallönesänkningar och kraftigt stigande bolåneräntor. Samtidigt står vi inför en välfärdskollaps, gängvåldet fortsätter att terrorisera vårt samhälle och vi befinner oss i en klimatkris.

För att vi som samhälle ska kunna ta oss genom krisen tillsammans måste krisens bördor fördelas rättvist. Regeringens passivitet leder i stället till att hushållen går på knäna.

Vänsterpartiet presenterar i sin budgetmotion en ny kurs för ett tryggare Sverige med välfärdssatsningar och satsningar på klimatområdet som i praktiken påverkar alla utgiftsområden direkt eller indirekt.

Vänsterpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 18 innebär i huvudsak följande.

Sedan lång tid tillbaka finns det ett omfattande behov av investeringar inom samhällsplanering, bostadsförsörjning och bostadsbyggande. Bostadsbristen var redan tidigare stor men under det senaste året har läget förvärrats eftersom antalet byggstartar minskat med nästan hälften och prognoserna talar för ytterligare minskningar. Byggkrisen påverkar hela samhället. Störst är behovet av hyresrätter med rimliga hyror. Det behöver således byggas fler bostäder, men det behöver också byggas rätt och mer klimatsmart. Det befintliga

flerbostadsbeståndet är vidare i stort behov av renovering och klimat-anpassning. För att stimulera ekonomin och genomföra nödvändiga satsningar måste staten ta sitt finansiella ansvar.

Vänsterpartiets mål är en tydlig omställning av bostadsbeståndet i syfte att minska klimatpåverkan och förbättra boendemiljön, utan att det i alltför stor utsträckning belastar hyresgästerna i det befintliga beståndet.

Vänsterpartiet föreslår en minskning av anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling med 40 miljoner kronor. I syfte att finansiera andra reformer motsätter sig Vänsterpartiet regeringens förslag om temporär stimulans för omvandlingsåtgärder och temporär stimulans för småhusplanering, på 20 miljoner kronor respektive 60 miljoner kronor. Vänsterpartiet vill också att stödet för innovativa och hållbara samhällsbyggnadsprojekt i Norrbottens och Västerbottens län ska vara kvar, vilket medför utgifter om 40 miljoner kronor för 2024.

En av de viktigaste faktorerna för att utveckla en livskraftig landsbygd är möjligheten att få tillgång till en bostad. Det största hindret för omfattande ombyggnader och för bostadsbyggande är finansieringssvårigheter. De finansiella förutsättningarna för om- och nybyggnad av bostäder på landsbygden måste därför underlättas. Vänsterpartiet anslår därför 3 miljoner kronor till anslaget 1:4 Boverket för att införa en ny stödmodell, i enlighet med ett förslag från Boverket i rapporten Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden (2019:11), i form av ett statligt topplån med delvis kommunalt förlustansvar för uppförande om ombyggnad av egnahemshus. Därmed kan byggandet på landsbygden öka.

Vänsterpartiet motsätter sig en avveckling av stödet för hållbart samhällsbyggande och föreslår att anslaget 1:4 Boverket ökas med 1,7 miljoner kronor. Vidare föreslår Vänsterpartiet att det införs ett tillgänglighetsstöd i syfte att stimulera ett mer tillgängligt samhälle och anvisar därför 250 miljoner kronor till anslaget.

Stora delar av det svenska flerbostadshusbeståndet är i behov av upp-rustning och energieffektivisering, och kostnaderna kommer enligt Boverkets beräkningar att vara höga. Staten måste ta ett finansiellt ansvar för att stödja renoveringar och energieffektiviseringar av hyresfastigheter i syfte att lätta på den ekonomiska bördan för enskilda hyresgäster vid större renoveringar. Vänsterpartiet motsatte sig avvecklingen av det tidigare stödet för energi-effektivisering vid årsskiftet 2021/22 och anser att stödet bör återinföras. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget 1:7 Energieffektivisering av flerbostadshus med 3,16 miljarder kronor 2024 jämfört med regeringens förslag.

Investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande har bidragit till att fler hyresrätter har byggts och det till hyror som är betydligt lägre än för de hyresrätter som byggts utan stöd. Trots detta valde regeringen att inleda den pågående avvecklingen av stödet så snart chansen gavs. Under det senaste året har antalet byggstarter minskat med nästan hälften, och prognoserna talar för ytterligare minskning. För att möta

konjunkturedgången, upprätthålla en hög byggtakt, minska bostadsbristen och öka antalet klimatsmarta hyresrätter med lägre hyra anser Vänsterpartiet att investeringsstödet för byggande av hyresrätter måste finnas kvar men att det ska anpassas bättre efter dagens behov. Exempelvis ska stödet kunna lämnas för att bygga bostäder i såväl flerbostadshus som i småhus, så länge upplåtelseformen är hyresrätt. Stödet ska även villkoras med ett tak för hyresnivåerna och knytas till klimatmålen mycket tydligare. Vänsterpartiet föreslår därför att anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnade av hyresbostäder och bostäder för studerande ökas med 1 790 miljoner kronor för att återinföra stödet, varav 500 miljoner kronor avsätts specifikt för studentbostäder. Stödet till studentbostäder bör utökas något per bostad i syfte att sänka hyrorna för studentbostäder ytterligare.

Ett investeringsstöd för hyresbostäder räcker dock inte för att det ska byggas tillräckligt många hyresrätter med rimliga hyror. För att ytterligare stimulera byggandet av hyresrätter behöver staten ta över delar av risken för finansieringen genom att erbjuda topplån med låg ränta som ersätter den större delen av det egna kapitalet för byggbolagen. Ett statligt topplån på 25 procent innebär att investeraren ska skjuta till 5 procent, och resterande 70 procent ska liksom i dag finansieras av banksektorn. En sådan finansieringslösning skulle ge fler aktörer möjlighet att ta sig in på marknaden, vilket skulle stärka konkurrensen i byggbranschen. Vänsterpartiet anslår därför 200 miljoner kronor till ett nytt anslag, Statliga topplån för byggande av hyresrätter.

I syfte att öka byggandet av flerbostadshus i trä föreslår Vänsterpartiet ett nytt anslag på 1,5 miljarder kronor, Investeringsstöd för uppförande av klimatsmarta flerbostadshus i trä. Ett ökat industriellt träbyggande skapar en bättre balans mellan stad och land eftersom arbetstillfällena och utveckling skapas även utanför städerna.

Vänsterpartiet vill se klimatsmarta stadsdelar där man exempelvis rustar hus att vara mer klimatsmarta, väljer grön el, gör gatorna bilfria och anlägger odlingar i området. Vänsterpartiet föreslår därför en satsning i form av en pott för försöksverksamhet där aktörer kan söka stöd för sina projekt. Satsningen finansieras med ett nytt anslag, Klimatsmart stadsplanering, på 100 miljoner kronor. Ett annat nytt anslag som Vänsterpartiet föreslår är Klimatneutrala byggplaner på 100 miljoner kronor. Anslaget avser ett nytt stöd till kommunerna i deras arbete med att ta fram klimatneutrala byggplaner, i syfte att säkerställa att mark tilldelas byggherrar som erbjuder såväl klimatsmart nyproduktion som boendekostnader anpassade till folkflertalet. Boverket bör få i uppdrag att utforma de föreslagna stöden för klimatsmart stadsplanering och klimatneutrala byggplaner, i syfte att ge stöden största möjliga klimat-effekt.

Det offentliga rummet ska inkludera barn och unga, och oavsett var man bor ska man ha tillgång till icke-kommersiella mötesplatser i närmiljön. Vänsterpartiet föreslår ett nytt stöd som ska kunna sökas av kommuner för investeringar i lekplatser, parklekar med pedagogisk verksamhet och ytor för olika typer av spontanidrott. Det är viktigt att kommunerna i sin planering bl.a.

utgår från både flickors och pojkars intressen och uppfyller vissa krav på tillgänglighet. Vänsterpartiet föreslår ett nytt anslag på 250 miljoner kronor, Stöd till lekpark, parklekar och spontanidrott, för detta ändamål.

Inandning av radon är en stor hälsorisk. Radonstöd har funnits i flera omgångar och resulterat i att tiotusentals egnahem blivit sanerade. Vänsterpartiet föreslår att det införs ett nytt radonstöd, med liknande utformning som tidigare. Stödet bör dock utvidgas till att omfatta även flerbostadshus. Vi avsätter 40 miljoner kronor för detta ändamål till ett nytt anslag, Radonstöd.

För att garantera alla människor tillgång till god konsumentvägledning behöver fler kommuner erbjuda konsumentvägledning. För att förstärka kommunernas konsumentvägledning och skuldrådgivning föreslår Vänsterpartiet att anslaget 2:1 Konsumentverket ökas med 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. För att använda stödet till anställning krävs 50 procents medfinansiering av kommunen.

Trycket på Allmänna reklamationsnämnden var stort redan före pandemin. Till följd av den pågående ekonomiska krisen har antalet ärenden ökat ytterligare, vilket har lett till längre handläggningstider. Vänsterpartiet föreslår att anslaget 2:2 Allmänna reklamationsnämnden ökas med 5 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Vänsterpartiet är kritiskt till regeringens planer på att avveckla anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet. Det är viktigare än någonsin att konsumenter har tillgång till stöd, rådgivning och information. Organisationer som arbetar med konsumentfrågor får en stor del av sin finansiering via det statliga stödet. Vänsterpartiet föreslår därför att anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet ökas med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Sammantaget anvisar Vänsterpartiet 7 419 700 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 18 för 2024.

3. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 2 (C)

Alireza Akhondi (C) anför:

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den jag önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat.

Centerpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2733. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 3 i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 18. Förslaget till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 18 läggs fram i kommittémotion 2023/24:2738.

Det svenska samhället möter nu flera allvarliga kriser. Vi befinner oss i en allvarlig inflations- och tillväxtkris som sticker ut i en internationell

jämförelse. Den ekonomiska krisen leder vidare till en välfärdskris i kommuner och regioner, särskilt på landsbygden. Samtidigt drabbas många städer av kriser i form av minskad trygghet på gator och torg på grund av gängkrig och sprängningar där såväl förövare som offer är mycket unga. Klimatkrisen blir allt tydligare.

Kloka reformer och inte populism har tagit svensk ekonomi igenom tidigare kriser. För att detta ska vara möjligt även denna gång behövs det krafter inom politiken som står upp för vissa grundläggande principer och som kan åstadkomma en krisbekämpning på riktigt.

Centerpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 18 innebär i huvudsak följande.

Behovet av bostäder är stort. Enligt Boverket rapporterar fortfarande långt över hälften av Sveriges kommuner att de har underskott på bostäder i någon form. Det är tydligt att fler bostäder behöver byggas och att det befintliga bostadsbeståndet behöver nyttjas mer effektivt. Samtidigt behövs en större medvetenhet om att förutsättningarna för bostadsbyggandet och skapandet av bra boendemiljöer skiljer sig åt i olika delar av landet. En hållbar bostadspolitik måste utgå från lokala förutsättningar samtidigt som den måste anpassas till de övergripande samhällsutmaningar som vi står inför.

Centerpartiets bostadspolitik har fokus på att underlätta bostadsbyggandet. För att råda bot på bostadsbristen och öka antalet tillgängliga bostäder behövs ett fortsatt arbete med att undanröja hindren för nybyggnad. Staten behöver stödja och uppmuntra kommunerna i planeringsarbetet, och den regionala samordningen i planarbetet behöver förstärkas. Lantmäteriets handläggnings-tider måste förkortas, och de många och långa överklagandeprocesserna behöver begränsas. En kommunal försöksverksamhet för att förkorta och förenkla byggprocesser bör införas. Det bör vidare finnas möjlighet att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna. Digitaliseringen av plan- och byggprocesserna måste också fortsätta. Riksintressena måste preciseras eftersom områdena har blivit så omfattande att riksintressena står i strid med angelägna behov.

När det gäller det konsumentpolitiska området har utvecklingen av handeln lett till att den enskilda konsumenten i dag har större valfrihet och möjlighet att göra aktiva val än någonsin tidigare. Den ökade konsumtionen har dock en allvarlig baksida i form av en ohållbar miljöbelastning. Utvecklingen på konsumentmarknaderna, bl.a. en ökad komplexitet hos varor och tjänster, har också försvårat för konsumenterna att göra välgrundade val. Det är konsumentpolitikens uppgift att ge konsumenterna bästa möjliga förutsättningar att göra välgrundade och miljö- och klimatsmarta val.

När det gäller anslagen 1:4 Boverket, 1:5 Statens geotekniska institut, 1:6 Lantmäteriet, 2:1 Konsumentverket, 2:2 Allmänna reklamationsnämnden och 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen föreslår Centerpartiet att pris- och löneomräkningen justeras ned. Centerpartiets förslag till anslaget 1:4 Boverket ligger dock i nivå med regeringens förslag eftersom partiet motsätter sig en avveckling av stödet för hållbart samhällsbyggande.

När det gäller anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling anser Centerpartiet att stödet för hållbart samhällsbyggande ska kvarstå, vilket medför utgifter om 40 miljoner kronor. Centerpartiet motsätter sig vidare en temporär stimulans för omvandlingsåtgärder och en temporär stimulans för småhusplanering, vilket innebär att anslaget minskas med 20 miljoner kronor respektive 60 miljoner kronor. Resultatet av detta blir att Centerpartiet föreslår en minskning av anslaget med 40 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Sammantaget anvisar Centerpartiet 45 700 000 kronor mindre än regeringen till utgiftsområde 18 för 2024.

4. Statens budget inom utgiftsområde 18, punkt 2 (MP)

Katarina Luhr (MP) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 29 november 2023 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 18 inte får överstiga 6 081 906 000 kronor 2024 (bet. 2023/24:FiU1). Eftersom Miljöpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Miljöpartiets politik inom utgiftsområde 18.

Miljöpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2689. Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservation 4 i det betänkandet. Förslaget till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 18 läggs fram i kommittémotion 2023/24:2702.

Vi lever i en tid med stora samhällsutmaningar. Sverige befinner sig i ett svårt läge i en orolig omvärld. Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina har kastat Europa och Sverige in i en kostnadskris som drabbar hushållen, företagen och välfärden.

Med stora samhällsutmaningar krävs en kraftfull ekonomisk politik och ett tydligt klimatpolitiskt ledarskap. Miljöpartiet har en högre ambition och en annan inriktning än regeringen för att Sverige ska kunna ta till vara den möjlighet som den gröna omställningen erbjuder. En sådan omställning måste vara rättvis och bygga ett samhälle som håller ihop, ett samhälle som är till för alla – inte bara för några få.

Miljöpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 18 innebär i huvudsak följande.

Alla har rätt till en bostad och ett tryggt hem. Miljöpartiets bostadspolitik motverkar segregation och hemlöshet samt minskar påverkan på miljön och klimatet. Det befintliga bostadsutbudet behöver bättre motsvara befolkningens behov. Det behöver byggas bostäder som kan efterfrågas av fler, inte minst av unga, studenter, äldre och stora familjer. De vars inkomster är alltför låga för en bostad på marknadens villkor ska få möjlighet till bostad genom bostadsbidragssystemet. Det befintliga beståndet av bostäder kan också utnyttjas mer

effektivt om det blir lättare för människor att flytta. Det behöver därför byggas olika boendeformer som passar för livets olika faser.

I en tid när byggtakten kraftigt avstannar behövs ett fortsatt statligt stöd för att bygga bostäder med särskilt fokus på klimatsmarta hyresrätter med rimliga hyror. Miljöpartiet vill därför återinföra och utveckla investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande, med minimikrav utifrån byggnadernas livscykelerspektiv. Miljöpartiet föreslår därför att anslaget 1:8 Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande höjs med 1 miljard kronor jämfört med regeringens förslag.

Miljöpartiet vill införa ett startlån för förstagångsköpare och utreda möjligheterna till ett grönt bosparkkonto där ett långsiktigt bosparande gynnas. Olika boendelösningar och hållbara renoveringar där exempelvis nya bostäder kan skapas i fastigheter som i dag inte används för bostadsändamål ska också stimuleras. Miljöpartiet föreslår därför en omfördelning av 20 miljoner kronor från stimulans för småhusplanering och 20 miljoner kronor från stimulans för omvandlingsåtgärder till detta ändamål inom anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling.

Genom att leda den gröna omställningen och investera i infrastruktur och teknik som kommer att ligga till grund för Sveriges framtida välfärd skapas en mängd konkurrensfördelar för svenska löntagare och företag. Om vi inte investerar riskerar vi att klimatmålen inte uppnås och att vi hamnar på efterkälken i den gröna industriomställning som nu börjar ta fart i omvärlden. I flera kommuner i Sverige, framför allt i den norra delen av landet, pågår i dag en kraftig expansion av hela samhällen som en direkt följd av flera olika industrisatsningar. Regeringens avveckling av investeringsstödet har samtidigt medfört en tvärrit i bostadsbyggandet. Miljöpartiet föreslår därför ett nytt anslag på 3 miljarder kronor benämnt Investeringsstöd för grönt samhällsbygge. Stödet är avsett för byggande av bostäder och andra samhällsnyttiga byggnader samt infrastruktur i expansiva regioner kopplat till större industrisatsningar. Miljöpartiet föreslår att Boverket får i uppdrag att ta fram kriterier för stödet och behåller därför stödet för hållbart samhällsbyggnad i anslaget 1:4 Boverket. Inom anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling föreslår vi även en omfördelning av 40 miljoner kronor från stimulans till småhusplanering till hållbart samhällsbyggnad.

För att skydda medborgarna mot höga elkostnader samtidigt som vi sparar el, råmaterial och klimatutsläpp är det avgörande med ett långsiktigt arbete med energieffektivisering av bostadsbeståndet. Detta arbete behöver prioriteras, och Miljöpartiet vill därför återinföra och utöka stödet för energieffektivisering av flerbostadshus. Mot bakgrund av de kraftigt fluktuerande elpriserna och den nuvarande situationen i Europa behövs en kraftfull insats. Staten bör stå för 60 procent av kostnaden för de åtgärder som vidtas för att energieffektivisera flerbostadshus. Miljöpartiet föreslår därför att det statliga stödet för energieffektivisering av flerbostadshus återinförs och att anslaget 1:7 ökas med 3,2 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag.

Klimatförändringarna gör att samhället måste anpassas till mer extrema väderhändelser än i dag. Skyfall och värmeböljor kommer att bli vanligare i framtiden, och den befintliga bebyggda miljön måste därför klimatanpassas. Det är många olika åtgärder som behöver vidtas, t.ex. förstärkt grönstruktur, hållbar dagvattenhantering, höjdsättning av mark och byggnader och skydd mot översvämningar. Miljöpartiet föreslår ett nytt anslag på 523 miljoner kronor benämnt Klimatanpassning av bebyggd miljö. Detta ska ge kommuner, kommunala bostadsbolag, intresseföreningar och privata aktörer möjlighet att söka stöd för att klimatanpassa redan bebyggd miljö mot skyfall och värmeböljor.

För att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle är det viktigt att natur och andra grönområden i städer och tätorter ökar och utvecklas. Miljöpartiet vill återinföra stödet för gröna och trygga samhällen för att främja stadsgrönska, biologisk mångfald och ekosystemtjänster genom anslaget Gröna och trygga samhällen på 300 miljoner kronor.

Miljöpartiet vill se en grön konsumentpolitik. Marknaden för konsumenter är under snabb omvandling och förändrar konsumenternas förutsättningar. En mer hållbar konsumtion bör främjas där det blir enklare att välja miljömässigt bättre produkter och leveranser. Planerat åldrande – dvs. att en produkt är konstruerad för att bli oanvändbar efter viss tid – måste motverkas. Fler produkter behöver en tydligare klimatmärkning för att underlätta för konsumenter. För att främja detta arbete föreslår Miljöpartiet att anslaget 2:5 Bidrag till miljömärkning av produkter höjs med 1 miljon kronor.

När marknaden för konsumenter breddas och blir mer global genom ökade möjligheter att handla från alla delar av jorden blir valfriheten större, men det kan samtidigt bli svårt att välja rätt. Det är också tydligt att Konsumentverket saknar tillräckliga resurser för att följa upp konsumentproblem på den digitala marknaden. Även detta arbete behöver förstärkas, och Miljöpartiet föreslår därför att anslaget 2:1 Konsumentverket höjs med 5 miljoner kronor.

Det är angeläget att det civila samhällets organisationer även i fortsättningen ges möjlighet att främja konsumenters intressen och bidra till standardiseringsarbeten. Miljöpartiet motsätter sig därför minskningen av anslaget 2:4 Åtgärder på konsumentområdet.

Avslutningsvis avvisar Miljöpartiet de generella besparingar som regeringen föreslagit när det gäller anslagen 1:4 Boverket, 1:5 Statens geotekniska institut, 1:6 Lantmäteriet, 2:1 Konsumentverket, 2:2 Allmänna reklamationsnämnden och 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen.

Sammantaget anvisar Miljöpartiet 8 050 707 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 18 för 2024.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:1 Budgetpropositionen för 2024 utgiftsområde 18:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ställa ut kreditgarantier för nybyggnad och ändringar av bostäder, avlösen av kommunala borgensåtaganden och lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp vid förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativa hyresrätter som inklusive tidigare utfärdade garantier uppgår till höst 8 000 000 000 kronor (avsnitt 3.6.4).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2024 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:413 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort statsstödet till föreningar på konsumentområdet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:903 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket ska få i uppdrag att administrera ett långsiktigt särskilt stöd som kan sökas av kommuner och privata aktörer för olika typer av klimatanpassningsåtgärder i bebyggd miljö och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om investeringsstöd för nyproduktion av hyresrätter och studentboenden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2320 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt bostadspolitiskt mål och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avsätta resurser för införandet av ett nytt investeringsstöd för byggande av hyresrätter och samtidigt låta Boverket snabbutreda utformningen av detsamma med målsättningen att återigen ha ett investeringsstöd för byggande av hyresrätter på plats under 2024, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avsätta resurser för införandet av ett nytt investeringsstöd för byggande av studentbostäder och samtidigt låta Boverket snabbutreda utformningen av detsamma med målsättningen att återigen ha ett investeringsstöd för byggande av studentbostäder på plats under 2024, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta ett system med statliga topplån och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återinföra ett energieffektiviseringsstöd för flerbostadshus med hyresrätt och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Boverket i uppdrag att utforma stöd för klimatsmart planering och nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, i syfte att öka byggandet på landsbygden, under 2024 bör införa en ny stödmodell enligt Boverkets förslag och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen under 2024 bör återinföra ett radonstöd för såväl småhus som flerbostadshus och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2333 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2023/24:2637 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en statlig byggstimulans och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa statliga byggkrediter och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om energieffektivisering av flerbostadshus och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2638 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konsumentvägledning i varje kommun och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna civilsamhällets viktiga roll och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2639 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabellen i motionen.
2. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att under 2024 för anslaget 1:4 Boverket ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 3 miljarder kronor.
3. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att för 2024 ta upp lån i Riksgäldskontoret för statliga byggkrediter som uppgår till 5,12 miljarder kronor.

2023/24:2702 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell A i motionen.

2023/24:2738 av Alireza Akhondi (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabellen i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2024 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag			Avvikelse från regeringen		
		S	V	C	MP	
1:1	Bostadspolitisk utveckling	85 600	±0	-40 000	-40 000	±0
1:2	Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500	±0	±0	±0	±0
1:3	Stöd för att underlätta för enskilda att ordna bostad	43 000	±0	±0	±0	±0
1:4	Boverket	294 056	100 000	254 700	±0	4 695
1:5	Statens geotekniska institut	55 879	±0	±0	-400	568
1:6	Lantmäteriet	758 854	±0	±0	-4 100	7 267
1:7	Energieffektivisering av flerbostadshus	840 000	360 500	3 160 000	±0	3 200 000
1:8	Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande	3 710 000	±0	1 790 000	±0	1 000 000
2:1	Konsumentverket	178 972	±0	50 000	-800	6 787
2:2	Allmänna reklamationsnämnden	60 511	±0	5 000	-200	560
2:3	Fastighetsmäklarinspektionen	32 351	±0	±0	-200	330
2:4	Åtgärder på konsumentområdet	7 059	6 500	10 000	±0	6 500
2:5	Bidrag till miljömärkning av produkter	3 124	±0	±0	±0	1 000
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>						
99:1	Kommunal konsumentvägledning	±0	50 000	±0	±0	±0
99:2	Statlig byggstimulans	±0	±0	±0	±0	±0

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen				
		S	V	C	MP	
99:3	Investeringsstöd för uppförande av klimatsmarta flerbostadshus trä	±0	±0	1 500 000	±0	±0
99:4	Statliga topplån för byggande av hyresrätter	±0	±0	200 000	±0	±0
99:5	Klimatsmart stadsplanering	±0	±0	100 000	±0	±0
99:6	Klimatneutrala byggplaner	±0	±0	100 000	±0	±0
99:7	Stöd till lekpark, parklekar och spontanidrott	±0	±0	250 000	±0	±0
99:8	Radonstöd	±0	±0	40 000	±0	±0
99:9	Investeringsstöd för grönt samhällsbygge	±0	±0	±0	±0	3 000 000
99:10	Klimatanpassning av bebyggd miljö	±0	±0	±0	±0	523 000
99:11	Gröna och trygga samhällen	±0	±0	±0	±0	300 000
Summa för utgiftsområdet		6 081 906	517 000	7 419 700	-45 700	8 050 707

BILAGA 3

Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden

Beställningsbemyndiganden för 2024 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Det är endast Socialdemokraterna som har lagt fram förslag om beställningsbemyndiganden i sin budgetmotion för utgiftsområde 18.

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	Avvikelse från regeringen S
1:2 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag	12 500	2025–2027	±0
1:4 Boverket	±0		300 000 000
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	12 500		300 000 000